

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۸/۱۲/۲۳

انجینر داؤد اٹک

د «بابا» لقب سخاوتمندانه عطا

که څه هم د (بابا) کلیمه په پښتو، سلاوي او نورو هندواروپايي ژبو کې د ډیر پخوا څخه لیدل کېږي خو اصلاً د سکایي ژبې کلیمه پیژندل سویده او سکایي ژبه د پښتو لرغوني لهجه وه چې اوس نسته اما د (گگر، لر، بر، سیند او ابا) په شان ډیرې کلیمې ئې د اریایي حوزې په ژبو کې را پاته دي. د بابا سکایي ډول (ابا) دی چې په سکایي ژبه کې د پلار، مشر، غټ او کله هم د غره په معنا کاریدلی دی.

د (ابا) کلیمه مور په (اباسیند) کې وینو چې اوس په ځینو ځایو کې (اباسین) تلفظ کېږي. اباسیند سکایي کلیمه ده چې (ابا) د پلار، مشر، غټ، غر... په مفهوم او سیند د (شیلی، رود او دریاب) په معنا دی. یعنی د رودونو یا دریابونو پلار، مشر...

مور وینو چې په بیلو ژبو کې (بابا) یا (ابا) د پلار، مشر او غټ په معنا کارول کېږي او په عامه لهجه کې هم ډیر رواج دی خو د افغانانو په ښکارهنگ (کلتور) او ټولنیزه ترمینولوژي کې (بابا) یو ځانگړی مقام لري چې د مروج بابا سره ډیر توپیر لري یعنی که مروج بابا صرف د مشر په مفهوم وي نو هر مشر به بابا وي او که د پلار په مفهوم وي نو یو سری د ټولو پلار کیدای نسي.

لهذا په افغانانو کې (بابا) ځانگړی او ملي مقام لري چې ولسي مشروعیت ئې باید حاصل کړی وي. پدې معنا: کله چې یو ولس بیله خپل پلار څخه بل چاته بابا وایي دا صرف د مشر توب په معنا ندی بلکه هغه شخص یا حاکم باید داسې ټولنیز، ملي او سیاسي ځانگړتیاوي او کارنامې ولري چې ولس په اکثریت او یوه رغ سره د هغه ځانگړتیاوو او ټولنیزو خدمتونو پر بنسټ چې ټولني او خلگو ته منل سوي وي هغه شخص ته د (بابا) لقب ورکړي. نداجې د یو شخص، واکمند، ډلي، یا د یوې مؤسسي لخوا پخپله علاقه او عقیده باندې یو چا ته د بابا لقب ورکړل سي، لکه نن ورځ چې ئې مور او تاسو وینو.

هر چاته پخپل صلاحیت او خوښه سره بیله ملي او حقوقي مرجعي څخه د (بابا) لقب عطا کول نه داچې پښتني ښکارهنگ (کلتور) کمزوری او غریب معرفي کوي بلکه د وخت په تیریدو سره به د (بابا) ستر مقام ته ضرر هم ورسیري، کله چې یو هیواد په لس گونو بابا گان ولري طبیعي ده چې د (بابا) ستره او درنه کلیمه به په نانزکه باندې واورې. لهذا مور باید پدې هکله دقیق او با مسؤلیته چلند وکړو څو حق و حقدار ته ورسیري. مور کولای سو چې خپل محبوب شخص ته د هغه د مسلک او تخصص پر بنسټ علمي لقب ورکړو نه ملی لقب، ځکه چې دا دواړه القاب په حقوقي لحاظ فرق کوي.

د ساري په ډول مور په تاریخ کې منل سوی ملي مشر میرویس نیکه او ملي مشر احمدشاه بابا لرو. د نیکه پر مفهوم به پر خپل وخت باندار وکړو خو د بابا د لقب فلسفه په لاندې ډول ده:

کله چې په کال (۱۷۴۷) میلادي د اکتوبر په میاشت کې احمد خان ابدالي د کندهار د شیرسرخ په لویه جرگه کې د ټولو وروڼو قومونو په مشوره د باچا په صفت و ټاکل سو نو د سیمي حالات ډیر کرکیچن او جنګي حالات وه، یعنی د نادرافشار تر قتل وروسته دده امپراطوري ختمه سول، مرکزیت له منځه ولاړ او سیمي ملک التوائفي شکل واخیست. یا به تا پر چا باندي حمله کول یا به بل چا پر تا باندي حمله کول، حالات ډیر بي ثباته او گډوډ وه، خو احمد خان پر دا ټولو ناخوالو سربیره وتوانیدې چې په ټولنه کې څو بنسټیز او ملي کارونه تر سره کړي. د بیلګې په ډول: - تر ټولو لمړی احمد خان ابدالي خپلو اهدافو ته د رسیدلو، د قومونو د خپل منځي اختلافاتو د منځه وړلو او په دولتي چارو کې د قومي مشرانو څخه د مشورو اخیستلو لپاره د ټولو قومونو (پښتون، ازبک، هزاره، تاجک، قزلباش، بلوڅ، ایماق...) څخه یوه پراخه او سرتاسري شورا جوړه کړل چې د شیرسرخ د جرګې ځني کسان ئې هم ددغه شورا غړي و ټاکل. د بیلو قومونو حضور په ملي او دولتي چارو کې د احمد خان د بریالیتوب بنسټیز راز وو. همدا وجهه وه کله چې احمد خان په کندهار کې د حکومت اعلان وکړ نو ناصر خان چې د مغلو لخوا د پینور او کابل والي وو سمدستي ئې په کابل کې پر ایماق او هزاره قوم باندي چې په زرهاوو مسلح کسان ئې درلودل رغ وکړ چې

د پاڼو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنیت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

د احمد خان ابدالي جنگ ته تيار سي خو ددوارو قومونو جنگيالو انکار وکړ. همداسي په هرات کي درویش خان هزاره چي د نادر افشار د وراره څخه ئې دفاع کول احمدخان ابدالي ته تسليم سو. - دوهم ئې د بيلو قومونو تر منځ د ملي وحدت ټينگښت او د غښتلي مرکزي حکومت رامنځته کول وه. - دريم ئې د اومو درياب څخه تر اباسيند پوري د سرحداتو تامين وؤ. - څلرم ئې د خلگو او سرحداتو دفاع وه د بهرنيو تجاوزو په مقابل کي . احمد خان د تاشقرغان او کندهار ښارونه هم جوړ کړل چي د کندهار ښار ئې د اشرف البلاد په نامه و نومووه . احمد خان ابدالي څنگه بابا سو ؟

احمد خان دلاور ، ميرنی ، ملي او لومړی انتخابي پاچا وؤ چي د سياسي قدرت نه مخکي د اکثريت خلگو او ورونو قومونو له خوا په يوه صلاح پاچا وټاکل سو. يعني د (بابا) ملي لقب د حاصلولو لپاره لومړی او بنسټيز شرط دادی چي يو واکمن يا حاکم بايد د ټولني د گڼو قومونو او اکثريت خلگو لخوا منل سوی وي او باور ئې پر کړی وي. بل داچي احمد خان د ټولو قومونو په گډون د ښايسته سالاری پر اصل يو پراخ بنسټه، قوي او ملي حکومت را منځته کړ، ځکه ئې د ټولو قومونو همکاري او رضائيت د ځان سره درلود .

احمد خان د ټولو قومونو سره د زړه مينه درلودل نداچي حکومت ئې د خپلو خلگو او بيلو قومونو سره شريک کړ بلکه د جنگ غنايم به ئې هم په برابر ډول د قومونو تر منځ ويشل چي دغه انصاف او يو رنگي ورځ په ورځ د احمد خان محبوبيت د خلگو په زړونو کي ډير اوه .

خو خلگو هغه وخت احمد خان ته د بابا په نامه ور برغ کړل چي احمد خان د پاچاهي مجلل رواجونه پريښول او په پوره خاکساري سره د عادي خلگو په صف کي ودریدی. يعني احمد خان ټول هغه رواجونه منع کړل چي د يوه پاچا د عظمت او فوقالعادگی بيان ئې کاوه لکه :

- د خلگو ټيټيدل يا بوکيدل د پاچا په مقابل کي .
- پر شانداره تخت باندي د پاچا کښينستل .
- د سروزو څخه جوړ د پاچاهي تاج پر سر کول .
دغه اصلاحاتو نه داچي د احمد خان گرانښت په خلگو کي ډير زيات کړ بلکه د نړی په نورو شاهانو کي هم رواج سول.

د لوړو ملي کارنامو څخه وروسته ټول ولس او گڼو قومونو په اتفاق سره احمد خان ابدالی د احمد شاه بابا په نامه سره و نومووه، داچي احمد شاه بابا څه وخت درانی سو دا اوږد تاريخي بحث دی چي په راتلونکي کي به بانډار پر وکړو.

نوټ: لوړه ليکنه د هيچا په خلاف نده، فقط د پښتو ژبي او ښکارهنگ (کلتور) د بډايني او ښکلا لپاره ده. سرچيني

- درامدی بر تاريخ افغانستان . د مهدی زاده ليکنه.
- افغانستان در پنج قرن اخير . د مير محمد صديق فرهنگ ليکنه
- افغانستان در مسير تاريخ . د مير غلام محمد غبار ليکنه

په درنښت